

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права

ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО НАРОДОВЛАДДЯ
Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Освітня програма	Магістр права https://surl.li/cfhosd
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Денна
Рік підготовки, семестр	1 курс, 2 семестр
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС / 90 годин, у тому числі: лекційних занять – 18 годин, семінарських занять – 18 годин, самостійної роботи – 54 години
Форма семестрового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Інформація про викладачів	Лекції, семінарські заняття, консультації: Галус Олена Олександрівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права nauka_kaf@univer.km.ua https://univer.km.ua/profile/halus-olena-oleksandrivna Профілі у наукових базах даних: ORCID https://orcid.org/0000-0002-5474-3323 Google Scholar https://scholar.google.com/citations?user=Y5YD-2IAAAAJ LinkedIn https://www.linkedin.com/in/%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%83%D1%81-097967105

Розміщення курсу	Google classroom «Форми безпосереднього народовладдя» https://classroom.google.com/c/ODY3OTUwMTMzMMDA3?cjc=fiidrnnpn Код класу: fiidrnnpn
Консультації	Офлайн консультації: згідно із затвердженим розкладом; Онлайн консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою та Google meet у робочі дні з 9.00 до 17.00

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). Спеціальні компетентності СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності. СК 10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
Програмні результати навчання	РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання. РН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження. РН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки. РН.7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання. РН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу. РН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів. РН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування. РН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.
Місце дисципліни в логічній схемі	<i>Попередні навчальні дисципліни:</i> - Проблеми нормотворення та правозастосування - Україна в міжнародному правовому вимірі <i>Супутні навчальні дисципліни:</i> - Теорія і практика адміністративного судочинства <i>Наступні навчальні дисципліни:</i> - Застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод - Практика забезпечення конституційних прав людини

	<i>Дисципліна пов'язана з такими вибірковими дисциплінами:</i> - Муніципальний процес
Зміст навчальної дисципліни	Тема 1. Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя Тема 3. Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя Тема 4. Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя Тема 5. Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя Тема 7. Фактичні форми безпосереднього народовладдя та перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя
Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни	<i>Нормативно-правові акти та судова практика</i> 1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254 к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. 2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. URL: http://www.humanities.edu.ru/db/msg 3. Виборчий кодекс України від 19.12.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20 4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005 р. . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text 5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua. 6. Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування: Закон України від 09.05.2024 № 3703-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3703-20#Text 7. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021 № 1135-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text 8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука В. С., Подгорної В. В., Кислої Т. В. про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом) від 5 жовтня 2005 р. № 6-рп/2005. Офіційний вісник України. 2005. № 41. Ст. 2605. 9. У справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів "район" та "район у місті", і поняття "організація управління районами в містах", яке вживається в частині п'ятій статті 140 Конституції України, а також щодо офіційного тлумачення положень пункту 13 частини першої статті 92 Конституції України, пункту 41 частини першої статті 26 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (справа про адміністративно-територіальний устрій): Рішення Конституційного Суду від 13.07.2001 р. ОВУ. 2001. № 29. Ст. 1327. 10. Статут Хмельницької міської територіальної громади : Рішення Хмельницької міської ради від 14.06.2024 року №3. URL :

<https://www.khm.gov.ua/uk/content/statut-hmelnyckoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady>.

Література

11. Баймуратов М. Пропілеї муніципального права демократичної держави та її муніципальної правової політики: монографія. / Одеса: Фенікс, 2024. 336 с.
12. Бакумов О. С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах та проблеми його реалізації : монографія. Х. : Право, 2015. 248 с.
13. Балабан Р. В. Теорія виборчої системи. К. : Либідь, 2007. 112с.
14. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. Х.: Одісей, 2008. 528 с.
15. Галус О.О. До питання про впровадження принципів народовладдя та належного врядування в діяльність органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2026. Випуск 2. Частина 1. С. 93-97. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.1.13>
16. Галус О.О. До питання про правове регулювання процедури внесення та розгляду місцевої ініціативи як форми безпосереднього народовладдя. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2026. №1. С. 68-73. <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2026.13>
17. Галус О.О. Проблемні аспекти забезпечення повноважності місцевих рад за неможливості проведення виборів в умовах воєнного стану. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. №21. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19334241>
18. Галус О.О. Процесуальні особливості обмеження свободи мирних зібрань в адміністративному судочинстві. *Український політико-правовий дискурс*. 2026. № 22. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19969872>
19. Галус О.О. Скасування реєстрації політичної партії у зв'язку з невисуванням кандидатів по виборах Президента України та виборах народних депутатів України протягом десяти років: конституційно-правові засади та практика адміністративного судочинства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2026. № 5. С. 17-21. <https://doi.org/10.37634/efp.2026.5.3p>
20. Галус О.О. Форми безпосереднього народовладдя в Україні: монографія / наук. ред. Г. О. Мурашин. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2013. 214 с.
21. Галус, О. (2026). Правове регулювання електронних петицій до органів місцевого самоврядування: аналіз чинного законодавства, муніципальної практики та законопроєкту № 11082. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*, (20). <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2026-20-01-02>
22. Дзвінчук Д. І. Механізми демократії участі : суть та особливості застосування на місцевому рівні. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 1 (52). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/tpdu/2016-1/doc/1/02.pdf>
23. Заборовський В.В., Харута В.Ф. Реалізація принципу народовладдя: питання теорії та правозастосування. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Випуск 79: частина 2. С. 415-419. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/10/67.pdf>
24. Існуючі форми локальної демократії та механізми їх правового регулювання. О. Бойко, К., Центр політико-правових реформ, 2023.

- 135 с. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/867/43740.pdf>
25. Ключковський Ю. Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваіте, 2018. 908 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/401765?download=true>
26. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики / за заг. ред. В.Ф.Погорілка. К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2001. 356 с
27. Куйбіда Р., Серeda М. Свобода мирних зібрань у практиці адміністративних судів: аналітичний огляд судової практики за 2010–2014 роки. / Центр політико-правових реформ. 2014. URL: http://pravo.org.ua/files/Sud/___2010-2014.pdf
28. Михайлов М. Б. Безпосередня демократія як організаційно-правова основа взаємодії суспільства та держави. *Національні та міжнародні механізми захисту прав людини : тези доп. Всеукр. круг. столу (м. Харків, 198 20 квіт. 2016 р.)* / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 183–186.
29. Михайлов М. Б. До питання про принципи безпосередньої демократії. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5. С. 82–84. 80.
30. Михайлов М. Б. Класифікація типових та нетипових форм безпосередньої демократії. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 127–131.
31. Мірошніченко Ю. Р. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні : монографія / за ред. О. Л. Копиленка. Київ : Фенікс, 2012. 360 с.
32. Муніципальне право України : навчальний посібник. Колектив авторів : д.ю.н., професор О. М. Буханевич (розділ 8, § 9.4.), д.ю.н., професор С. Г. Стеценко (розділ 1), д.ю.н., доцент І. Л. Самсін (§ 11.2., § 11.4., § 11.5.), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 2.1., § 2.2., § 2.3., § 11.3.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.5., § 4.8., розділ 6), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4, § 9.3., розділ 12), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 2.6., § 4.1., § 4.2., § 4.3., § 4.4., § 4.5., § 4.6., § 4.7., § 10.1., § 10.2, § 10.3., § 10.5), к.ю.н. І. В. Рижук (розділ 3, розділ 5), ст. викладач А. М. Токар (§ 7.1., § 7.2., § 9.1., § 9.2., § 10.4.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 7.3., § 11.1.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 440 с.
33. Мурашин Г. О. Демократія // *Юридична енциклопедія* : в 6 т. Т. 2: Д–Й / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1999. С. 5-6.
34. Нестерович В.Ф. Виборче право України: підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 504 с.
35. Петришина, М. О., Єрмоленко, І. Д. (2025). Референдум як форма народовладдя: особливості правового регулювання, проблеми реалізації, обмеження в умовах воєнного стану. *Український політико-правовий дискурс*, (18). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18035147>
36. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст.

	викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с. 37.Скрипнюк Олександр Конституційно-правовий вимір сучасного авторитарного політичного режиму: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 400 с. 38.Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія. Харків : ФІНН, 2009. 216 с. 39.Щербанюк О.В. Народний суверенітет і реалізація владоспроможності демократичної держави: монографія. Книга II / О.В. Щербанюк. Монографія. К.: Логос, 2013. 306 с. Бібліогр.: С. 271–304. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/library/shcherbanyuk_o.v._narodnyy_s_uverpnytet.pdf
--	---

Навчальний контент

	№ теми	Назва теми	Кількість годин					
			Усього	у тому числі				
				Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
Тематичний план навчальної дисципліни	1.	Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя	8	2	2	-	-	4
	2.	Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя	16	4	4	-	-	8
	3.	Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя	10	2	2	-	-	6
	4.	Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя	10	2	2	-	-	6
	5.	Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя	14	2	2	-	-	10
	6.	Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя	22	4	4	-	-	14

	<table><tr><td>7.</td><td>Фактичні форми безпосереднього народовладдя та Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя</td><td>10</td><td>2</td><td>2</td><td>-</td><td>-</td><td>6</td></tr><tr><td></td><td>Всього годин</td><td>90</td><td>18</td><td>18</td><td>-</td><td>-</td><td>54</td></tr></table>	7.	Фактичні форми безпосереднього народовладдя та Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя	10	2	2	-	-	6		Всього годин	90	18	18	-	-	54
7.	Фактичні форми безпосереднього народовладдя та Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя	10	2	2	-	-	6										
	Всього годин	90	18	18	-	-	54										
Методи навчання та форми поточного контролю	1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) слайдова презентація; 3) дискусія. На семінарських та практичних заняттях застосовуються: 1) дискусійне обговорення проблемних питань; 2) вирішення ситуаційних завдань (кейсів); 3) складання та розгляд окремих процесуальних документів. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни може проводитися у формах: 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції; 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях; 3) перевірка виконання поточних контрольних робіт у формі тестування; 4) захист підготовленого публічного виступу.																
Лекційні заняття	Лекційне заняття 1 Тема 1. Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя 1. Поняття, ознаки, функції форм безпосереднього народовладдя 2. Класифікація форм безпосереднього народовладдя 3. Становлення і розвиток безпосереднього народовладдя та його форм в Україні 4. Особливості здійснення форм безпосереднього народовладдя в умовах особливих правових режимів. Лекційне заняття 2, 3 Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя 1. Поняття, принципи, функції та класифікація виборів. 2. Поняття та види виборчих систем, їх переваги та недоліки. 3. Поняття, принципи, суб'єкти, строки та стадії виборчого процесу. 4. Територіальна організація виборів в Україні. 5. Виборчі комісії: їх система та функції. 6. Порядок складання, уточнення списків виборців. Державний реєстр виборців 7. Порядок організації та проведення виборів Президента України 8. Порядок організації та проведення виборів народних депутатів України 9. Порядок організації і проведення місцевих виборів в Україні 10. Міжнародно-правові стандарти виборів.																

	Лекційне заняття 4 Тема 3. Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя 1. Основні етапи становлення та розвитку інституту референдумів в Україні та світі. 2. Поняття, принципи, предмет та функції референдумів. Класифікація референдумів. 3. Міжнародно-правові стандарти референдумів. 4. Поняття та загальні засади референдного процесу. 5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми. 6. Поняття та види всеукраїнського референдуму. Порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму. 7. Поняття та види місцевих референдумів. Порядок організації та проведення місцевих референдумів. Лекційне заняття 5 Тема 4. Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя 1. Становлення та розвиток права на свободу мирних зібрань на території України. 2. Поняття та види мирних зібрань. 3. Порядок організації та проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 4. Міжнародні стандарти забезпечення права на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Лекційне заняття 6 Тема 5. Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя 1. Поняття і види звернень громадян до органів публічної влади. 2. Механізм реалізації конституційного права громадян до звернення до органів публічної влади. 3. Порядок подачі звернень громадян органам публічної влади. Порядок розгляду звернень громадян органами публічної влади. 4. Порядок подачі та розгляду електронних звернень (петицій). Лекційне заняття 7, 8 Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя 1. Поняття та види врегульованих законодавством форм безпосереднього народовладдя. 2. Опитування громадян. 3. Народні обговорення. 4. Консультації з громадськістю в діяльності органів виконавчої влади. 5. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. 6. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання 7. Місцеві ініціативи. 8. Громадські слухання. 9. Відкликання обраних представників за народною ініціативою.
--	---

	Лекційне заняття 9 Тема 7. Фактичні форми безпосереднього народовладдя 1. Поняття та види фактичних форм безпосереднього народовладдя. 2. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя. 3. Революції, повстання, громадянські війни, політичні страйки як фактичні форми безпосереднього народовладдя. 1. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя.
Семінарські заняття	Семінарське заняття 1 Тема 1. Загальна характеристика форм безпосереднього народовладдя <u>Питання для усного опитування та дискусії</u> 1. Поняття, ознаки, функції форм безпосереднього народовладдя 2. Класифікація форм безпосереднього народовладдя 3. Становлення і розвиток безпосереднього народовладдя та його форм в Україні 4. Особливості здійснення форм безпосереднього народовладдя в умовах особливих правових режимів. <u>Аудиторна письмова робота</u> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття. Семінарське заняття 2 Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя <u>Питання для усного опитування та дискусії</u> 1. Поняття, принципи, функції та класифікація виборів. 2. Поняття та види виборчих систем, їх переваги та недоліки. 3. Поняття, принципи, суб'єкти, строки та стадії виборчого процесу. 4. Територіальна організація виборів в Україні. 5. Виборчі комісії: їх система та функції. 6. Порядок складання, уточнення списків виборців. Державний реєстр виборців <u>Аудиторна письмова робота</u> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття. Семінарське заняття 3 Тема 2. Вибори як конституційна форма безпосереднього народовладдя <u>Питання для усного опитування та дискусії</u> 1. Порядок організації та проведення виборів Президента України 2. Порядок організації та проведення виборів народних депутатів України 3. Порядок організації і проведення місцевих виборів в Україні 4. Міжнародно-правові стандарти виборів <u>Аудиторна письмова робота</u> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття. Семінарське заняття 4 Тема 3. Референдум як конституційна форма безпосереднього народовладдя <u>Питання для усного опитування та дискусії</u>

1. Основні етапи становлення та розвитку інституту референдумів в Україні та світі.
2. Поняття, принципи, предмет та функції референдумів. Класифікація референдумів.
3. Міжнародно-правові стандарти референдумів.
4. Поняття та загальні засади референдного процесу.
5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми.
6. Поняття та види всеукраїнського референдуму. Порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму.
7. Поняття та види місцевих референдумів. Порядок організації та проведення місцевих референдумів.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 5

Тема 4. Мирні збори, мітинги, походи і демонстрації як конституційні форми безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Становлення та розвиток права на свободу мирних зібрань на території України.
2. Поняття та види мирних зібрань.
3. Порядок організації та проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій.
4. Міжнародні стандарти забезпечення права на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 6

Тема 5. Звернення (петиції) громадян до органів публічної влади як конституційна форма безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття і види звернень громадян до органів публічної влади.
2. Механізм реалізації конституційного права громадян до звернення до органів публічної влади.
3. Порядок подачі звернень громадян органам публічної влади.
4. Порядок розгляду звернень громадян органами публічної влади.
5. Порядок подачі та розгляду електронних звернень (петицій).

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

Семінарське заняття 7

Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та види врегульованих законодавством форм безпосереднього народовладдя.
2. Опитування громадян.
3. Народні обговорення.
4. Консультації з громадськістю в діяльності органів виконавчої влади.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.

	Семінарське заняття 8 Тема 6. Врегульовані законодавством форми безпосереднього народовладдя <u>Питання для усного опитування та дискусії</u> 1. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. 2. Поняття місцевого референдуму та процедура проведення. 3. Поняття, види та правове регулювання місцевих виборів. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання. 4. Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації. 6. Відкликання обраних представників за народною ініціативою. <u>Аудиторна письмова робота</u> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття. Семінарське заняття 9 Тема 7. Фактичні форми безпосереднього народовладдя та перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя <u>Питання для усного опитування та дискусії</u> 1. Поняття та види фактичних форм безпосереднього народовладдя. 2. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя. 3. Револьюції, повстання, громадянські війни, політичні страйки як фактичні форми безпосереднього народовладдя. 4. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя. <u>Аудиторна письмова робота</u> Виконання студентами тестових завдань за темою заняття.
Самостійна робота студентів	Бали за самостійну роботу можна здобути такими шляхами: 1) виконати індивідуальне завдання у формі наукової роботи на тему, погоджену із викладачем; 2) за результатами неформальної освіти. Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання Індивідуальне завдання виконується у вигляді наукової роботи. Тема наукової роботи обирається здобувачем добровільно з наведеного нижче переліку та закріплюється за ним науково-педагогічним працівником на початку семестру. Наукова робота – це самостійно виконане наукове дослідження певної проблеми, яке відповідає науковим принципам, має певну структуру, містить результат власного пошуку та обґрунтовані висновки. Підготовка ІНДЗ у такій формі передбачає: 1) підбір та опрацювання літератури за темою наукової роботи; 2) складання плану роботи (вступ, перше питання – розкриття теоретичних аспектів проблеми, друге питання – аналіз фактичних та статистичних даних, висновки, список використаної літератури та інформаційних джерел); 3) виклад основних ідей та пропозицій авторів. Форма контролю – перевірка правильності виконання ІНДЗ із врахуванням самостійності, творчості та правильності розрахунків.

	Результати наукової роботи можуть публікуватись у вітчизняному чи закордонному науковому виданні у вигляді статті, доповідатись на міжнародній, всеукраїнській чи університетській конференціях з публікацією або без публікації тез. Орієнтовний перелік наукових робіт 1. Вибірчі системи: поняття та види. 2. Співвідношення виборів та інших форм безпосереднього народовладдя. 3. Гарантії виборчого процесу в Україні. 4. Передвиборна агітація: проблеми правового регулювання та практики проведення. 5. Політичні партії як суб'єкти виборчого процесу. 6. Фінансування виборів і референдумів в Україні 7. Відповідальність за порушення законодавства про вибори. 8. Правове регулювання референдумів в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення 9. Відповідальність за порушення законодавства про референдуми. 10. Проблеми імплементації результатів референдумів. 11. Міжнародно-правові стандарти виборів та референдумів в Україні. 12. Порівняльна характеристика виборчих цензів в Україні та світі. 13. Дослідження практики розгляду судами виборчих спорів. 14. Аналіз участі виборців у голосуванні на виборах 2014-2020 років. 15. Практика всеукраїнського референдуму: проблеми та шляхи вдосконалення. 16. Практика проведення місцевих референдумів в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення 17. Місцевий референдум як форма безпосереднього народовладдя територіальної громади. 18. Поняття та механізм реалізації місцевого референдуму в Україні в сучасних умовах державотворення. 19. Проблемні питання правового регулювання та реалізації конституційного права громадян України на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 20. Правові позиції Конституційного Суду України стосовно права на мирні зібрання. 21. Аналіз практики Європейського суду з прав людини у сфері захисту свободи зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 22. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. 23. Вибірчі системи, що застосовуються на муніципальних виборах в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз. 24. Відкликання обраних представників за народною ініціативою. 25. Електронні петиції до органів місцевого самоврядування: аналіз статутів територіальних громад. 26. Громадські експертизи. 27. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя. 28. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя.
--	---

Політика та контроль

Політика щодо	Перескладання лекцій та семінарських занять відбувається у порядку,
----------------------	---

дедлайнів та здобуття балів за пропущені заняття	визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Перескладання лекції: виконання презентації по питаннях теми пропущеної лекції. Перескладання семінарського заняття: усне опитування по питаннях пропущеного семінару та проходження тестування.
Підсумковий контроль	Питання для підготовки до підсумкового контролю 1. Поняття та ознаки форм безпосереднього народовладдя. 2. Функції форм безпосереднього народовладдя. 3. Класифікація форм безпосереднього народовладдя. 4. Становлення і розвиток безпосереднього народовладдя та його форм в Україні. 5. Поняття, принципи, функції та класифікація виборів. 6. Поняття та види виборчих систем, їх переваги та недоліки. 7. Поняття та принципи виборчого процесу. 8. Суб'єкти виборчого процесу. 9. Стадії виборчого процесу. 10. Територіальна організація виборів в Україні. 11. Виборчі комісії: їх система та функції. 12. Порядок складання, уточнення списків виборців. Державний реєстр виборців. 13. Порядок організації та проведення виборів Президента України. 14. Порядок організації та проведення виборів народних депутатів України. 15. Порядок організації і проведення місцевих виборів в Україні. 16. Міжнародно-правові стандарти виборів. 17. Основні етапи становлення та розвитку інституту референдумів в Україні та світі. 18. Поняття, принципи, предмет та функції референдумів. 19. Класифікація референдумів. 20. Міжнародно-правові стандарти референдумів. 21. Поняття та загальні засади референдного процесу. 22. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми. 23. Поняття та види всеукраїнського референдуму. 24. Порядок організації та проведення всеукраїнського референдуму. 25. Поняття та види місцевих референдумів. 26. Порядок організації та проведення місцевих референдумів. 27. Становлення та розвиток права на свободу мирних зібрань на території України. 28. Поняття та види мирних зібрань. 29. Порядок організації та проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 30. Міжнародні стандарти забезпечення права на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій. 31. Поняття і види звернень громадян до органів публічної влади. 32. Механізм реалізації конституційного права громадян до звернення до органів публічної влади. 33. Порядок подачі та розгляду електронних звернень (петицій). 34. Поняття та види врегульованих законодавством форм безпосереднього народовладдя. 35. Опитування громадян. 36. Народні обговорення.

	37. Консультації з громадськістю в діяльності органів виконавчої влади. 38. Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. 39. Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання 40. Місцеві ініціативи. 41. Громадські слухання. 42. Відкликання обраних представників за народною ініціативою. 43. Поняття та види фактичних форм безпосереднього народовладдя. 44. Проблеми легітимності та легальності фактичних форм безпосереднього народовладдя. 45. Революції, повстання, громадянські війни, політичні страйки як фактичні форми безпосереднього народовладдя. 46. Перспективи запровадження нових форм безпосереднього народовладдя.
Критерії оцінювання	Оцінювання здійснюється відповідно до Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0). Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми: <pre> graph TD A[Вивчення навчальної дисципліни] --> B[100 балів] B --> C[Очна денна, вечірня форма навчання] B --> D[Заочна дистанційна форма навчання] C --> E[до 10 балів – за результатами навчання під час лекцій] C --> F[до 30 балів – за результатами навчання під час семінарських практичних, лабораторних занять] C --> G[до 20 балів – за результатами самостійної роботи] D --> H[до 5 балів – за результатами навчання під час лекцій] D --> I[до 25 балів – за результатами навчання під час семінарських практичних, лабораторних занять] D --> J[до 30 балів – за результатами самостійної роботи] E --> K[до 40 балів – за результатами складання семестрового контролю] F --> K G --> K H --> K I --> K J --> K </pre> Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі заліку. У випадку необхідності проведення заліку онлайн, він проводиться у формі тестування із застосуванням комп'ютерних технологій в режимі реального часу. Підсумовування балів за результатами вивчення навчальної дисципліни здійснюється, як правило, на підставі результатів поточного контролю. Семестрова оцінка із залікової навчальної дисципліни (за умови, що здобувачем за поточний контроль накопичено 36 і більше балів) обчислюється за формулою: $\sum c = \text{Бпк} * 100 / 60, \text{ де:}$ $\sum c$ – загальна кількість балів;

	Бпк – кількість балів, отриманих за поточний контроль. Здобувач освіти, який бажає отримати підсумковий бал вищий за розрахунковий (відповідно до зазначеної формули) із залікової навчальної дисципліни, має право скласти семестровий залік. У такому разі семестрова оцінка із залікової навчальної дисципліни обчислюється шляхом додавання накопичених здобувачем освіти балів з поточного та семестрового контролю. У разі отримання здобувачем вищої освіти на заліку підсумкової оцінки, що є нижчою ніж розрахункова, йому виставляється розрахункова оцінка Якщо здобувач вищої освіти до дати завершення теоретичного навчання у відповідному семестрі накопичив за поточний контроль менше 20 балів, йому у відомості виставляється підсумкова оцінка «F» і такий здобувач має право на повторне вивчення відповідної навчальної дисципліни.
Можливість визнання результатів неформальної освіти	Результати неформальної освіти здобувача (участь у вебінарах, курсах, круглих столах, інших заходах за тематикою пов'язаною із вивченням навчальної дисципліни) можуть бути визнані у порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (https://cutt.ly/Ee8mmyUb). Результати неформальної освіти здобувача можуть бути визнані шляхом повного або часткового зарахування балів за самостійну роботу.
Політика академічної доброчесності	Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету (https://surl.li/eqbtoy) Кодекс академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/5rMH6Rjj). Положення про систему запобігання академічному плагіату в академічних та наукових текстах у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/8rMH7UJZ)
Політика врегулювання конфліктів	Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (https://surl.li/xddcxm). Процедура звернення з апеляцією на результати підсумкового контролю передбачена п. 3.8.8 Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП імені Леоніда Юзькова (https://cutt.ly/FtC24tq0).
Зворотній зв'язок	1. Під час аудиторних занять, консультацій. 2. За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань студентів, що проводяться в університеті. 3. На корпоративну електронну пошту nauka_kaf@univer.km.ua

РОЗРОБНИК

завідувачка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидатка юридичних наук, доцентка **Олена ГАЛУС**

СХВАЛЕНО

рішення кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права від 17 червня 2026 року, протокол № 13.

Завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

Олена ГАЛУС

**Погоджено
Гарант освітньої програми**

Сергій КРУШИНСЬКИЙ